

Okul Öncesi Çocuğa Sahip Annelerin Oyunda Risk Alma Toleranslarının Çocuğun Mizacı ve Çocuğa Ait Değişkenler Bağlamında İncelenmesi

Özlem GÖZÜN KAHRAMAN¹, Esra YAZGAN²,
Deniz SÖKMEZ³ ve Merve KARAGÖZ⁴

Öz

Bu çalışmada, okul öncesi dönem çocuğa sahip annelerin oyunda risk almaya yönelik tolerans düzeyleri, çocuğun mizaç özellikleri, yaşı, cinsiyeti, doğum sırası, kardeş durumu, açık havada oyun oynama sıklığı gibi çeşitli değişkenler açısından incelenmiştir. Araştırmada 146 anneye Oyunda Risk Alma Toleransı Ölçeği (ORAT), Çocuklar İçin Mizaç Ölçeği (ÇİMÖ) ve kişisel bilgi formu uygulanmıştır. Araştırmanın sonucunda mizacın aktivite boyutuyla annelerin oyunda risk alma toleransı puanları arasında düşük düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Ayrıca çocukların açık havada oyun oynama sıklığı ile annelerin oyunda risk alma toleransı puanları arasında da anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Çocukları her gün açık havada oyun oynayan annelerin oyunda risk alma toleransı puanlarının daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bu sonuçlar, çocuklardaki aktif mizaç özelliğinin annelerin oyunda risk alma toleransı ile pozitif ilişkili olduğunu ve annelerin risk alma toleranslarında çocuğun açık havada oyun oynama sıklığına da önemli olduğunu göstermektedir. Bu doğrultuda çocuğun mizacının hareketli olmasının yanında çocuğa sağlanan açık havada oyun deneyimlerinin de ebeveynlerin risk alma toleranslarında anlamlı farklılık oluşturduğu söylenebilir. Ebeveynlerin çocukların oyunda risk alma davranışlarının gelişim sürecindeki önemini fark etmeleri önemlidir. Risk almanın normal gelişimin önemli bir parçası olduğu unutulmamalı ve çocuğun oyunlarında bu doğal riskleri deneyimlemeleri sağlanmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Riskli Oyun, Mizaç, Okul Öncesi

Investigation of Risk Taking Tolerances of Mothers with Preschool Children in the Context of Child's Temperament and Child's Variables

Abstract

This study examines the tolerance levels of mothers with preschool children to take risks in play in terms of various child-related variables such as the child's temperament, age, gender, birth order, sibling status, frequency of playing outdoors. The research applied personal information form with two different scales to 146 mothers: the Tolerance of Risk in Play Scale (TRIPS) and the Temperament Scale for Children (TSC). As a result of the research, a significant low-level relationship was found between the activity dimension of temperament and risk-taking tolerance scores. A significant relationship was found between children's outdoor play frequency and their risk-taking tolerance scores in games. In addition, it was observed that there was a significant difference between the frequency of children playing outdoors and the mothers' risk-taking tolerance scores. It was determined that mothers whose children play outdoors every day have higher risk-taking tolerance scores. These results show that active temperament in children is positively related to mothers' risk-taking tolerance in play, and the frequency of children's outdoor play is also essential in mothers' risk-taking tolerance. In this respect, it can be said that the risk-taking tolerance of the mothers may be effective in both the child's temperament being active and the outdoor play experiences provided to the child. It is important for parents to realize the importance of children's risk-taking behaviors in play in the development process. It should not be forgotten that taking risks is an essential part of normal development, and the child should be allowed to experience these natural risks in their games.

Keywords: Risk Play, Temperament, Preschool

Atıf İçin / Please Cite As:

Gözün Kahraman, Ö., Yazgan, E., Sökmez, D. ve Karagöz, M.(2024). Okul öncesi çocuğa sahip annelerin oyunda risk alma toleranslarının çocuğun mizacı ve çocuğa ait değişkenler bağlamında incelenmesi. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 13(2), 454-466. doi:10.33206/mjss.1219041

Geliş Tarihi / Received Date: 14.12.2022

Kabul Tarihi / Accepted Date: 12.01.2024

¹ Doç. Dr.– Karabük Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, okahraman@karabuk.edu.tr,

 ORCID: 0000-0003-2767-0592

² Yüksek Lisans Öğrencisi– Karabük Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, esrayzgn21@gmail.com,

 ORCID: 0000-0003-4599-8217

³ Yüksek Lisans Öğrencisi - Karabük Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, denizsokmez@gmail.com,

 ORCID: 0000-0001-5280-0059

⁴ Yüksek Lisans Öğrencisi - Karabük Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, mervekaragozz8@gmail.com,

 ORCID: 0000-0002-7424-3676

Giriş

Risk almak, çocuk oyununun doğal bir parçasıdır. Gelişmek, uyum sağlamak ve hayatta kalmak için de bir seviyeye kadar risk almak gerekir (Morrongiello ve Lasenby-Lessard, 2007). Durumları anlama, kendi yeteneklerini değerlendirme ve aşırı risklerden kaçınma becerisinin gelişim için önemli olduğu ifade edilmektedir. Risk alma, istenmeyen sonuçlara veya olumsuz sonuçlara yol açma olasılığı olan eylemler olarak tanımlanmakla birlikte çocuklar bu yeteneklerini tipik olarak oyun şeklinde uyguladıklarından riskli oyun terimi kullanılır (Sandseter, 2007). Riskli oyun çocuk oyunlarının doğal bir niteliği olmakla birlikte çocukların kendilerini korumalarını, yeni deneyimler kazanmalarını, kendileri hakkında bilgi edinme, limitlerini test etme, zarar ve risk hakkında bilgi edinmelerini sağlar (Lavrysen vd., 2017). Çocuklar oyunlarında yüksek hızda koşma, tırmanma, atlama, kayma, sallanma gibi denge ve koordinasyon gerektiren çeşitli deneyimler yaşarlar. Bununla birlikte göller, akarsular, ocak kenarları gibi tehlikeli unsurların yakınında yetişkin denetiminden sıyrılıp dövüş oyunları, güreş vb. oyunlarda riskli oyun davranışlarında bulunurlar (Cevher-Kalburan, 2014; Little ve Wyver, 2008). Riskli oyuna katılım sağlayan bir çocuğun en büyük kazanımı farkında olmadan öğrendiği hayat dersleri ve kazandığı pozitif tecrübelerdir (Sandseter, 2010). Bu nedenle çocukların gelişimini desteklemede riskli oyunlar önemli bir yere sahiptir (Morrongillo, 2004).

Okul öncesi dönem, özgür hareket etme kabiliyeti kazanmak ve riskleri yönetebilmek için kritik bir zamandır. Doğası gereği çevrelerini deneyimlemek isteyen çocuklar, okul öncesi dönemde bunu oyun yoluyla gerçekleştirirler. Pek çok oyun da risk alma davranışını içinde barındırır (Ball, 2002; Lavrysen vd., 2017; Sandseter, 2007). Riskli oyun, fiziksel yaralanma riski içeren ilginç ve heyecan verici oyun biçimleridir. Riskli oyun öncelikle açık havada, genellikle zorlu ve maceralı fiziksel aktivitelerde, çocukların daha önce hiç yapmadıkları bir şeye teşebbüs etmesi, kontrolden çıkma ve korkunun üstesinden gelme hissini sınır çizgisini aşmasıyla gerçekleşir. Korku duygusu sonucu oluşan kaçınma yerine, daha heyecan verici bir duygu yaşanır. Riskli oyunlarda korkunun doğal bir yeri olmasına rağmen, literatür, çığlıklar, kahkahalar ve büyük hareketler, beden diliyle eğlence ve heyecana odaklanma eğilimindedir. Riskli oyun çoğu zaman yetişkinlerin organize ettiği oyunların aksine çocukların serbest oyunlarında ortaya çıkar (Sandseter, 2007; Sandseter ve Kennair, 2011). Bu tür oyunlarla çocuklar, riskleri denetimli bir mekânda kendileri yönetebilirler ve yetişkinlikte de kullanabilecekleri yaşam deneyimlerini öğrenip dünyanın öngörülemez tarafıyla da yüzleşmiş olurlar. Riskli oyunlar sayesinde çocuklar daha büyük risklerle karşı karşıya gelmeden risk alma ve risk yönetebilme becerisini daha uygun ortamlarda kazanmış olup özgüven ve dayanıklılık gibi karakteristik özellikleri de geliştirirler (Gill, 2007).

Riskli oyunlar çocuğun tüm gelişim alanlarına olumlu katkıda bulunur. Yükseklik ve hızla ilgili aktiviteler içeren riskli oyunlar, çocuğun çevresini öğrenmesi ve keşfetmesi için fırsatlar sunarken hem fiziksel (kas gücü, dayanıklılık vb.) hem de motor becerilerini geliştirir. Riskli oyunlar stres azaltma dahil, artan fiziksel aktivite ve yaratıcılık, geliştirilmiş ruhsal sağlık ve esenlik, risk-değerlendirme, dayanıklılık, öz-düzenleme ve duygusal ifade, geliştirilmiş motor beceriler, artan benlik saygısı, çevre bilinci, doğayla bağlantı kurma gibi pek çok alanı destekler. Ayrıca destekleyici sosyal ortamlar sunarak akran ilişkilerini ve sosyal becerilerini de geliştirir (Ball, 2002; Harper ve Obee, 2020). Bundy ve arkadaşları (2009) tarafından yapılan deneysel bir araştırmada, oyun mekânlarındaki riski artırmanın çocukların sosyal becerilerine katkı sağladığı belirlenmiştir. Başka bir çalışmada da riskli oyunları oynamanın anti sosyal tutumların ve akran zorbalığının azalmasında olumlu etkisi olacağı vurgulanmıştır (Gill, 2007) Riskli oyunlar çocukların materyalleri ve fikirleri keşfetmelerini, problem çözme ve karar verme becerilerini, yaralanmaları önlemek için riski algılama ve yönetme becerilerini destekleyerek bilişsel gelişim alanına da olumlu katkılar sağlar. Ayrıca motor gelişimin mekânsal algılama, denge, koordinasyon, esneklik, güç, tepki hızı gibi alanlarında çocuğun gelişimini olumlu destekler (Sandseter, 2010). Araştırmalar, riskli oyunun okul öncesi çocukların fiziksel aktivitelerini ve motor yetkinliğini geliştirebileceğini, onlara yeni beceriler öğrenme fırsatları sağlayabileceğini, riski uygun şekilde değerlendirme ve yönetme yeteneklerini geliştirebileceğini, heyecanlarını uyandırabileceğini göstermektedir. Ayrıca riskli oyunlar, çocukların duygularını harekete geçirir ve macera ihtiyaçlarını karşılar. Bununla birlikte onların zorluklarla aktif bir şekilde yüzleşmek için ruh ve irade geliştirmelerine yardımcı olur (Lin, Wu, Wu ve He, 2022).

Çocukların riskli oyun davranışlarını etkileyen faktörler; bireysel faktörler, aileye ilişkin faktörler ve sosyal durumsal faktörler olarak gruplandırılabilir. Çocukların yaşı, cinsiyeti, davranışsal nitelikleri, aktivite deneyimleri, kişisel motivasyonu ve kişisel değerleri mizacın oyun davranışlarını etkileyen bireysel faktörlerindedir. Çocukların oyunda risk alma davranışlarını etkileyen ailesel faktörler ise, sosyalleşme pratikleri, ebeveynlik uygulamaları, ebeveynlik tutumları, kardeş etkisi, ebeveyn nitelikleri ve modelleri

olarak sıralanabilir (Morrongiello ve Lasenby-Lessard, 2007). Çocukların risk almalarını etkileyen sosyal-durumsal faktörler ise oldukça kapsamlı ve çeşitli olabilir. Özellikle araştırma sonuçları bağlamında akran ve medyanın etkisine odaklanıldığı görülmektedir. Çocuklar risk alma davranışları açısından kendilerine benzer akranlarını en iyi arkadaşları olarak seçerler ve birbirlerinin risk alma toleransı hakkında da bilgi sahibidirler (Morrongiello ve Dawber, 2004). Televizyonun çocukların davranışları üzerindeki etkisini inceleyen araştırmalar ise, yüksek risk almayı betimleyen programlara maruz kalmanın çocuğun varsayımsal durumlarda daha fazla fiziksel risk almasına neden olduğunu göstermektedir (Potts ve Swisher, 1998). Ayrıca açık havada serbest oyun oynamak okul öncesi çocukları tırmanmak, hızlı koşmak, atlamak vb. hareketlerle oyun oynamasına fırsat verdiğinden çocukları daha fazla risklerle karşı karşıya getirebilir (Sandseter, 2009).

Çocukların fiziksel risk alma becerileri bireysel özelliklerinden de etkilenebilir. Çocukluk çağı yaralanma riski konusunda yapılan araştırmalarda çocuğun heyecan arayışı özelliğinin önemli olduğu vurgulanmıştır. Heyecan arayışı genellikle kişinin yaralanmasına yol açabilen, duygusal olarak uyarıcı, yeni ve yoğun davranışsal deneyimler aramaya motive eden bir özellik olarak tanımlanır (Morrongiello ve Lasenby-Lessard, 2007; Morrongiello Sandomierski ve Valla, 2010). Ayrıca dışa dönük, dürtüsel veya aşırı aktif okul öncesi çağındaki çocukların akranlarına kıyasla kasıtsız yaralanmalar yaşama olasılığı daha yüksektir (Ryckman vd. 2017). Çocuğun yaşı da riskli oyun davranışlarını etkileyebilir. Spesifik olarak, okul öncesi çocukların fiziksel aktivite davranışları, çocukluk yıllarındaki aktivite seviyeleri ile benzer veya aynı olarak tanımlanmıştır. Ayrıca her yaşta ve her tür yaralanma için erkeklerin kızlardan daha sık ve ciddi yaralanmalar yaşadıkları görülmüştür. Bu sonuç aynı zamanda erkeklerin kızlardan daha fazla fiziksel risk aldıklarını gösteren araştırmalarla da paralellik göstermektedir (Morrongiello ve Lasenby-Lessard, 2007). Okul öncesi çocuklarıyla yapılan bir çalışma çocuklara seçenek sunulduğunda %74'ünün daha zorlu oyun alanı ekipmanlarıyla oynamayı tercih ettiğini göstermiştir (Little ve Eager, 2010). Çocuklarda risk alma eğilimi bir dereceye kadar evrensel olabilir (Sandseter ve Kennair 2011).

Çocukların riskli oyunlara katılımını etkileyen önemli bir faktör, ebeveynlerinin tutumlarıdır. Ebeveyn tutumları, çocukların fiziksel aktiviteye katılımında hayati bir rol oynar. Özellikle, ebeveynlerin çocuklarının güvenliğiyle ilgili endişeleri, çocuklarının belirli spor veya fiziksel aktivitelere katılımını engelleme kararlarını etkileyebilir (Little, Wyver ve Gibson, 2011). Ebeveynlerin riskli oyun hakkındaki tutumları çocukların oyun katılımlarını etkilemektedir ancak bu ilişki çift yönlüdür. Örneğin; ebeveynlik uygulamaları çocuğun mizacından ve davranışından etkilenebildiği gibi tersi yönde de etkileşim olabilir (Sleddens, 2017). Ebeveynlerin çocukları ödüllendirmek ve cezalandırmak için ekran araçlarını kullanması da çocukların daha hareketsiz aktiviteleri tercih etmesine ve çocukların aktif açık hava oyunlarından uzaklaşmasına neden olmaktadır (Hawi ve Rupert, 2015). Ebeveynlerin sosyalleşme uygulamaları üzerine yapılan araştırmalara göre anne ve babalar kız çocuklarının ve erkek çocuklarının riskli oyun davranışlarına benzer şekilde ancak farklı tepkiler vermektedir. Aynı şekilde kız ve erkek çocuklarının ebeveynlerinin vermiş oldukları tepkilere yanıtlar da farklılaşabilir. Ebeveynler erkek çocuklarını risk alma konusunda teşvik ederken, kız çocuklarını risk alma ve yaralanmaya karşı dikkatli olmaları hususunda uyarırlar. Bu sosyalleşme farklılıkları 2 yaşında kendini gösterir ve en az 8 yaşına kadar devam eder (Morrongiello ve Lasenby-Lessard, 2007). Ayrıca, çocuklar tamamen aynı risk davranışlarını, aynı yeterlilik derecesinde gösterebilirler bile, anneler kızlarının riskli davranışlarını erkek çocuklarına göre durdurmak için daha sık ve hızlı müdahale ederler (Morrongiello ve Dawber, 1999). Anneler yaralanmaya neden olabilecek riskli davranışları kızları için güvenlik açısından değerlendirirken oğulları için disiplin açısından yorumlamaktadırlar (Morrongiello ve Hogg, 2004). Erkek ve kız çocuklarsa ebeveynlerin riskli davranışlara verdikleri tepkilere farklı davranışlar sergilerler. Kızlar ebeveynlerin riskli davranış müdahalelerine karşı daha çok kendilerinden beklenildiği gibi uyumlu davranırken, erkek çocukların ebeveynlerin oyun beklentilerine karşı risk alma ihtimalleri daha yüksektir (Morrongiello ve Dawber, 2004a). Karaca ve Aral'ın (2020) yaptığı çalışmada ebeveynlerin riskli davranışlara verdiği tepkilerin kardeş sayısından etkilendiği tespit edilmiştir. Tek çocuğa sahip olan ebeveynler, çok sayıda çocuğa sahip ebeveynlere göre çocuklarının riskli oyun davranışlarının daha fazla farkında olup riskli oyun davranışlarını daha çok desteklemişlerdir.

Modern çağın aşırı güvenlik önlemleriyle artan korku kültürünün yaygınlaşması ebeveynlerin çocuklarını korumaya yönelik endişelerini artırmıştır. Ebeveynlerin çocuklarının güvenliği için duydukları endişenin artması, yetişkinlerin çocuklar üzerindeki kontrolünün artmasına, çocukların bağımsız faaliyetlerini engellemelerine, yapılandırılmış oyun mekanlarının artmasına sebep olmuştur (Little ve Eager, 2010). Ebeveynler "yabancı tehlikesi", "yol güvenliği" gibi risk unsurları nedeniyle çocuklarının sokakta oyun oynamalarını engellerler (Carver vd., 2008). Çocukları güvende tutmak için önlem almak kilit bir rol

oyunlar, ancak yapılan araştırmalar çocukların açık havada riskli oyunlarına çok fazla kısıtlama getirilmesinin gelişimlerini engellediğini göstermektedir (Brussoni vd., 2012). Özellikle çocuklarını her gün okula götüren, çocuklarını yetişkinlerin yanından hiçbir zaman ayırmayan koruyucu ebeveynler sorumlu ebeveynler olarak görülme arzusuyla sosyal tuzaklara kurban gidebilirler (Carver vd., 2008). Ebeveynlerin güvenlik endişeleri küçük çocukların önünde merkezi bir engeldir (Hesketh vd., 2017). Kontrol edici ve destekleyici ebeveyn tutumları çocukların aktif veya hareketsiz oyun tercihlerini etkilemektedir. Ayrıca çocuklar bu konuyla ilgili olarak yetişkinlerin güvenlikleri ve sağlıkları ile ilgili korkularının aktivite düzeylerini sınırladığını ifade etmişlerdir (Noonan vd., 2016).

Literatür dikkate alındığında çocuğun gelişimi için erken yıllardan itibaren riskli oyun davranışlarının desteklenmesinin ne kadar önemli olduğu görülmektedir. Bununla birlikte konuyla ilgili yurt içinde yapılan çalışmaların sayısının yeterli olmadığı da dikkati çekmektedir. Yapılan çalışmaların çoğunluğunun da ergenlik dönemindeki risk alma davranışlarına yönelik olduğu görülmüştür. Okul öncesi dönem ile ilgili çalışmalar incelendiğinde, riskli oyun fırsatlarının fiziksel özellikler ve yetişkin yaklaşımları bağlamında ele alındığı bir çalışmaya rastlanmıştır (Moralı, 2019). Ayrıca anne babaların riskli oyunla ilgili görüşlerini etkileyen etmenlerle ilgili ve riskli oyun davranışlarını değerlendirme aracı geliştiren çalışmaların bulunduğu (Ünüvar ve Kanyılmaz, 2017; Karaca ve Uzun, 2020) belirlenmiştir. Bu araştırma annelerin oyunda risk alma tolerans düzeylerinin çocuğa ait değişkenler açısından incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Modern çağın kaygılı ve koruyucu ebeveynleri çocukların riskli oyunlarının öğrenme ve gelişimin önemli bir yönü olduğunun farkında olmalıdır. Çocuğun risk durumlarında uygun şekilde nasıl tepki verileceğini öğrenmesinde çocuğun doğrudan bu deneyimlere maruz kalması elbette önemlidir ancak tek başına yeterli değildir. Bu çalışma annelerin çocukların riskli oyun durumlarında nasıl rehberlik ettiklerine dikkat çekmesi açısından önemli görülmektedir. Bununla birlikte çalışmanın okul öncesi alanında çalışan araştırmacı ve uygulayıcıların konuya yönelik bilgi ve farkındalıklarını artırarak alan yazına önemli katkılar sağlayacağı öngörülmektedir. Annelerin oyunda risk almaya yönelik toleranslarını çocuğa ait değişkenler açısından incelemeyi amaçlayan bu çalışmanın alt amaçları şunlardır:

1. Annelerin çocukların oyunda risk almalarına yönelik tolerans düzeyleri ile çocuğun mizaç özellikleri arasında bir ilişki var mıdır?
2. Annelerin çocukların oyunda risk almalarına yönelik tolerans düzeyleri çocuğun cinsiyetine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
3. Annelerin çocukların oyunda risk almalarına yönelik tolerans düzeyleri çocuğun yaşına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
4. Annelerin çocukların oyunda risk almalarına yönelik tolerans düzeyleri çocuğun kardeş durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
5. Annelerin çocukların oyunda risk almalarına yönelik tolerans düzeyleri çocuğun doğum sırasına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
6. Annelerin çocukların oyunda risk almalarına yönelik tolerans düzeyleri çocuğun açık havada zaman geçirme sıklığına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Yöntem

Bu araştırmada annelerin oyunda risk almaya yönelik toleranslarının çocuğa ait değişkenler açısından incelenmesi amaçlandığından genel tarama modellerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. İlişkisel araştırmalar, faktörler arasındaki ilişkileri ve bağlantıları inceleyen araştırmalardır. İlişkisel araştırmalar “korelasyonel” ve “nedensel karşılaştırma” yöntemi olarak ikiye ayrılır (Büyüköztürk vd., 2020, s. 25). Korelasyonel çalışmalar iki ya da daha çok değişken arasındaki ilişkinin değişkenlere müdahale edilmeden ele alındığı çalışmalardır. Korelasyonel çalışmalarda neden-sonuç ilişkisi kurulamaz çünkü çalışmanın sonucunu etkileyen ancak çalışmada bulunmayan üçüncü bir değişken bulunabilir (Büyüköztürk vd., 2020, s. 191). Bu çalışmada “korelasyonel yöntem” kullanılacaktır.

Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunu, uygun örnekleme yöntemi ile çevrimiçi ortamda kendilerine ulaşılan 3-6 yaş grubu çocuğu olan 150 anne oluşturmuştur. Ancak 4 anne anketteki soruları tam olarak doldurulmadığından onların verileri araştırmadan çıkarılmıştır. Toplam 146 anne çalışmaya dahil edilmiştir.

Uygun örnekleme yöntemi, ulaşılması kolay gönüllü bireyler üzerinden yapılan örneklemedir (Christensen vd., 2015, s. 172). Tablo 1’ de çalışma grubuna ait bazı demografik bilgilere yer verilmiştir.

Tablo 1. Çalışma Grubuna Ait Bazı Kişisel Bilgilerin Frekans ve Yüzde Değerleri

<i>Değişken</i>	<i>Grup</i>	<i>n</i>	<i>%</i>
Çocuğun Cinsiyeti	Kız	65	44,5
	Erkek	81	55,5
Çocuğun Yaşı	3 yaş	15	10,3
	4 yaş	27	18,5
	5 yaş	52	35,6
	6 yaş	52	35,6
Çocuğun kardeş durumu	Var	107	73,3
	Yok	39	26,7
Çocuğun doğum Sırası	İlk çocuk	88	60,3
	Son çocuk	45	30,8
	Ortanca	13	8,9
Anne öğrenim durumu	Lisansüstü (Yüksek lisans/Doktora)	20	13,7
	Üniversite (Önlisans/Lisans)	81	55,5
	Lise	32	21,9
	Ortaöğretim	8	5,5
	İlköğretim	5	3,4
Ailenin algılanan gelir durumu	Çok iyi	8	5,5
	İyi	90	61,6
	Orta	43	29,5
	Düşük	5	3,4
Annenin çalışma durumu	Çalışıyor	74	50,7
	Çalışmıyor	72	49,3

Tablo 1 de araştırmaya katılım gösteren annelere ve çocuklarına ilişkin bilgiler yer almaktadır. Buna göre annelerin %44.5’ i kız çocuğa, %55.5’ i erkek çocuğa sahiptir. Çocukların %10.3’ ü 3 yaş, %18.5’ i 4 yaş, %35.6’sı 5 yaş ve %35.6’sı da 6 yaş grubunda bulunmaktadır. Çocukların büyük çoğunluğunun kardeşi vardır (%73.3) ve ilk çocuktur (%60.3). Katılımcı annelerin önemli bir kısmı üniversite mezunu (%55.5) ve lise mezunudur(%21.9). Annelerin %61.6’sı gelir durumunu iyi olarak algıladığını belirtirken, %29.5’i gelir durumunun orta düzey olduğunu ifade etmişlerdir. Çalışan annelerin oranı %50.7, çalışmayan annelerin ise oranı %49.3’dür.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından ortaya konulan kişisel bilgi formu, 2012 yılında Hill ve Bundy tarafından hazırlanan ve Yılmaz Uysal ve Çığ (2022) tarafından uyarlaması yapılan” Oyunda Risk Alma Toleransı Ölçeği (ORAT)” kullanılmıştır. İkinci ölçek olarak Özyürek, Gözün Kahraman ve Pekdoğan (2020) geliştirilen “Çocuklar İçin Mizaç Ölçeği” kullanılmıştır. Google formlar üzerinde hazırlanan ölçekler, araştırmaya katılmaya gönüllü olan katılımcılar tarafından çevrimiçi ortamda doldurulmuştur.

Kişisel Bilgi Formu. Ebeveynlerin demografik bilgilerini belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. Kişisel bilgi formunda çocuğun yaşı, cinsiyeti, doğum sırası, kardeş sayısı, anne-baba yaşı ve öğrenim durumu, gelir durumu, çocuğun açık hava oyun alanlarında geçirdiği zaman gibi değişkenler bilgiler yer almaktadır.

Oyunda Risk Alma Toleransı Ölçeği (ORAT). “Oyunda Risk Alma Toleransı Ölçeği” ebeveynlerin, çocukların oyunda risk alma davranışları ile ilgili tolerans seviyelerini ölçmek amacıyla 2012 yılında Hill ve Bundy tarafından geliştirilmiştir. Ölçeğin Türkçe’ ye uyarlaması Yılmaz Uysal ve Çığ (2022) tarafından yapılmıştır. ORAT ölçeği; (1) büyük yükseklikte oynamak, (2) tehlikeli aletlerle oynamak, (3) tehlikeli doğal unsurlara yakın oynamak, (4) itiş-kakış oyunları oynamak, (5) gözetimden uzak/gözden kaybolacak uzaklıkta oynamak ve (6) yüksek hız içeren oyunlar oynamak olmak üzere altı alt nitelikten oluşmakta ve 32 maddeyi içermektedir. Maddeler ‘evet’ ya da ‘hayır’ olarak değerlendirilmektedir. Çalışmada iç geçerlik, dış geçerlik ve iç güvenilirlik sonuçları da ölçeğin orijinali ile uyum göstermiştir.

Çocuklar İçin Mizaç Ölçeği (ÇİMÖ). Ölçek 4-8 yaş aralığındaki çocukların mizaç özelliklerini belirlemek amacıyla 2020 yılında Özyürek, Gözün Kahraman ve Pekdoğan tarafından geliştirilmiştir. Form, anne-baba tarafından çocuğa ilişkin gözlemlere dayalı olarak doldurulmaktadır. Beşli Likert tipindeki ölçek. “Her zaman-5 puan” ile “Hiçbir zaman-1 puan” arasında değişmektedir. Ölçek *Aktivite Düzeyi, Yakınlık ve Uyum, Duyusal Hassasiyet, Tepkisellik Durumu, Dikkat ve Sebat, Ritmiklik ve Duyusal Duyarlık* olmak üzere 7 alt

boyuttan oluşmaktadır. Aktivite Düzeyi, çocuğun etkinlikler içerisindeki motor hareketlilik düzeyini; Yakınlık ve Uyum; çocuğun yeni tanıştığı bireylere sıcak/yakın davranma ve yeni durumlara/ortamlara uyum sağlama düzeyini; Duyusal Hassasiyet; çocuğun ses, ışık, koku gibi duyuasal hassasiyet düzeyini; Tepkisellik Durumu; çocuğun öfke, korku, üzüntü gibi duyu ifadelerini gösterme yoğunluğunu; Dikkat ve Sebat; etkinliklerdeki dikkat ve sebatkarlık düzeyini; Ritmiklik; çocuğun biyolojik ritmiklik düzeyini ve Duyusal Duyarlılık; çocuğun diğerlerinin duyu durumlarına karşı hassasiyet düzeyini belirleyen maddeler içermektedir. Ölçeğin *Aktivite Düzeyi, Yakınlık ve Uyum, Dikkat ve Sebat, Ritmiklik ve Duyusal Duyarlılık* alt boyutlarından alınan yüksek puanlar bu özelliklerin çocuklarda yüksek olduğunu gösterirken, *Duyusal Hassasiyet ve Tepkisellik Durumu* alt boyutlarından alınan yüksek puanlar bu özelliklerin çocuklarda normal/kabul edilebilir düzeyde olduğunu ifade eder. Yapılan AFA sonucunda ise 33 madde ve 7 faktörden oluşan ölçme aracının toplam varyansın %57,20'sini açıkladığı bulgusuna ulaşılmıştır. Ölçeğin elde edilen iç tutarlılık katsayısı ise 0,85 olarak belirlenmiştir.

Verilerin Analizi

Bu araştırmada bir araya getirilen veriler bilgisayar ortamında bir istatistik programına girilerek analiz edilmiştir. Verilerin analizinde hangi testlerin kullanılabileceğini saptamak maksadıyla puan dağılımlarının normal olup olmadığı Kolmogorov-Smirnov testi ile incelenmiştir. Kolmogorov Smirnov testi sonuçları, arpıklık ve basıklık değerleri, varyasyon katsayıları incelenmiştir. Kolmogorov Smirnov Testi sonuçları, anlamlılık değerinin $p > .05$, basıklık ve arpıklık değerlerinin $+/- 2$ arasında, varyasyon katsayılarının ise 0,3'ten küçük olması beklenmektedir. ORAT ve MÖ ölçek analiz değerlerinin bu değerleri karşılamaması nedeniyle normal dağılım göstermediği saptanmıştır. Bu nedenle non-parametrik analizlere yer verilmiştir. Verilerin analizinde non-parametrik testlerden Mann Whitney-U (MWU), Kruskal Wallis H (KWH) Testi ve Spearman Brown Korelasyon katsayısından yararlanılmıştır.

Bulgular

Tablo 2. *Annelerin ocukların Oyunda Risk Almalarına Yönelik Toleransları ve ocukların Mizaç Özellikleri Spearman Brown Korelasyon Analizi Sonuçları*

		ORAT toplam	Aktivite düzeyi	Yakınlık-uyum	Duyusal hassasiyet	Tepkisellik	Dikkat ve sebat	Ritmiklik	Duyusal duyarlılık
ORAT toplam	r	1.000	.195*	.022	.134	.100	.075	-.010	-.007
	p	.	.019	.794	.107	.230	.368	.903	.934
Aktivite düzeyi	r	.195	1.000	.350**	.213**	.092	.250**	.210*	.313**
	p	.019	.	.000	.010	.271	.002	.011	.000
Yakınlık-uyum	r	.022	.350**	1.000	.256**	.040	.116	.212*	.212*
	p	.794	.000	.	.002	.628	.165	.010	.010
Duyusal hassasiyet	r	.134	.213**	.256**	1.000	.287**	.143	-.045	.131
	p	.107	.010	.002	.	.000	.085	.586	.114
Tepkisellik	r	.100	.092	.040	.287**	1.000	.262**	.239**	.282**
	p	.230	.271	.628	.000	.	.001	.004	.001
Dikkat ve sebat	r	.075	.250**	.116	.143	.262**	1.000	.219**	.327**
	p	.368	.002	.165	.085	.001	.	.008	.000
Ritmiklik	r	-.010	.210*	.212*	-.045	.239**	.219**	1.000	.196*
	p	.903	.011	.010	.586	.004	.008	.	.018
Duyusal duyarlılık	r	-.007	.313**	.212*	.131	.282**	.327**	.196*	1.000
	p	.934	.000	.010	.114	.001	.000	.018	.

Tablo 2 de annelerin çocukların oyunda risk almalarına yönelik toleransları ve çocuklarının mizaç özellikleri arasındaki ilişkiye yönelik sonuçlar incelendiğinde, ORAT ve İMÖ puanları arasında sadece İMÖ' nün aktivite seviyesi ile ORAT toplam puanı arasında pozitif yönlü düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir ($p < .05$). Buna göre çocuğun aktivite düzeyi puanları arttıķça annelerin çocukların oyunda risk almalarına yönelik tolerans puanları da artmaktadır. İMÖ' nün Yakınlık ve Uyum, Duyusal Hassasiyet, Tepkisellik Durumu, Dikkat ve Sebat, Duyusal Duyarlılık, Ritmiklik alt boyutları ile ORAT toplam puanları arasındaysa herhangi bir ilişki saptanmamıştır ($p > .05$). Annelerin ocukların oyunda risk almalarına yönelik toleransları ocuk mizacının sadece aktiflik boyutu ile ilişkili bulunmuştur.

Tablo 3. Çocukların Cinsiyetine Göre Annelerin ORAT Puanları Man Whitney U Testi Sonuçları

Çocuğun Cinsiyeti	N	X	s.s.	z	p
Kız	65	46.1692	4.09485	-.761	.447
Erkek	81	46.0988	5.30473		
Toplam	146	46.1301	4.78830		

Tablo 3'e göre çocuğun cinsiyeti ile annelerin ORAT ölçeği puanları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p>.05$). Ortaya çıkan bu sonuca göre, annelerin çocukların oyunlarında risk almalarına ilişkin tolerans düzeylerinde çocuğun cinsiyet değişkeni anlamlı bir farklılık oluşturmamıştır.

Tablo 4. Çocukların Yaşına Göre Annelerin ORAT Puanları Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Çocuğun Yaşı	N	X	s.s.	X ²	p
3 yaş	15	44.6000	5.55235	1.910	.591
4 yaş	27	45.6667	4.23357		
5 yaş	52	46.2115	4.74584		
6 yaş	52	46.7308	4.88742		
Toplam	146	46.1301	4.78830		

Tablo 4'e göre çocuğun yaşı ile annelerin ORAT ölçeği puanları arasında anlamlı fark bulunamamıştır ($p>.05$). Bu sonuca göre, annelerin çocukların oyunlarında risk almalarına ilişkin tolerans düzeylerinde çocuğun yaş değişkeni anlamlı bir farklılık oluşturmamıştır.

Tablo 5. Çocukların Kardeş Durumuna Göre Annelerin ORAT Puanları Man Whitney U Testi Sonuçları

Kardeş Durumu	n	X	s.s.	z	p
Var	107	46.2523	4.82934	-.457	.647
Yok	39	45.7949	4.71939		
Toplam	146	46.1301	4.78830		

Tablo 5'e göre çocuğun kardeşe sahip olma durumlarıyla annelerin ORAT ölçeği puanları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p>.05$). Bu sonuca göre, annelerin çocukların oyunlarında risk almalarına ilişkin tolerans düzeylerinde çocuğun kardeş durumu değişkeni anlamlı bir farklılık oluşturmamıştır.

Tablo 6. Çocuğun Doğum Sırasına Göre Annelerin ORAT Puanları Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Çocuğun doğum sırası	N	X	s.s.	X ²	p
İlk çocuk	88	46.4659	4.39422	1.632	.442
Ortanca	13	46.3846	7.05382		
Son çocuk	45	45.4000	4.79773		
Toplam	146	46.1301	4.78830		

Tablo 6'ya göre çocuğun doğum sırası ile annelerin ORAT ölçeği puanları arasında anlamlı fark bulunamamıştır ($p>.05$). Bu sonuca göre, annelerin çocuklarının oyunlarında risk almalarına ilişkin tolerans düzeylerinde çocuğun doğum sırası değişkeni anlamlı bir farklılık oluşturmamıştır.

Tablo 7. Çocuğun Açık Havada Oyun Oynama Sıklığı ile Annelerin ORAT Puanları Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Açık havada oyun oynama sıklığı	N	X	s.s.	X ²	p
Her gün	28	47.4643	4.16762	10.179	.017
Haftada 3-4 gün	68	46.9559	5.14690		
Hafta sonları	39	44.3333	4.10605		
Ayda birkaç kez	11	44.0000	4.09878		
Total	146	46.1301	4.78830		

Tablo 7'ye göre çocukların açık havada oyun oynama sıklığı ile annelerin ORAT ölçeği puanları arasında anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur ($p<.05$). Bu sonuca göre, annelerin çocukların oyunlarında risk almalarına ilişkin tolerans düzeylerinde çocuğun açık havada oyun oynama sıklığı değişkeni anlamlı bir farklılık oluşturmuştur. Her gün açık havada oyun oynayan çocukların annelerinin oyunda risk almaya ilişkin tolerans puanları en yüksektir.

Tartışma, Sonuç ve neriler

Bu alışma okul öncesi çocuğa sahip annelerin çocuklarının oyunda risk alma davranışlarına yönelik tolerans dzeyeleri ile çocukların temel mizaç özellikleri arasında ilişkiyi incelerken, bununla birlikte çocukların oyunda risk alma davranışlarına yönelik tolerans dzeyelerinde çocuğa ilişkin farklı değişkenlerin etkisini incelemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın ilk ve önemli sonuçlarından biri çocukların aktivite düzeyi arttıķa annelerin çocuklarının oyunlarda risk alma davranışlarına yönelik tolerans dzeyelerinin artmasıdır. Morrengillo ve arkadaşları (2006) mizacın bir yönü olan aktivite düzeyinin çocuklarda yaralanma riskini arttırdığını göstermektedir. Çocukların riskli oyun davranışlarını incelemeye çocukların yaralanma ve kırık yaşama durumlarının incelendiği çalışmalar da önemlidir. Aktivite düzeyi yüksek çocuklar daha riskli oyun davranışları gösterdiklerinden yaralanma riskleri de artabilir. Ancak aktivite düzeyi yüksek çocukların daha fazla kazaya maruz kalması nedeniyle riskli oyun oynamanın önemi göz ardı edilmemelidir. Hareketlilik düzeyi yüksek bir çocuğa sahip olan anne de bu konuda daha esnek ve kabul edici bir yaklaşım sergileyebilir. Hareketlilik düzeyi düşük ve korkulu çocuklar da fiziksel aktivite kendilerini incitmelerine ve yaralanmalarına neden olabileceğini düşündükleri için riskli oyunlarda kendilerini kısıtlayabilirler. Ancak Ryckman ve arkadaşları (2017) araştırmalarında okul öncesi çocuklarda kırık riski ile mizaç arasında ilişki bulamamıştır. Aksine birçok araştırma mizacın oyunlardaki yaralanmayı öngördüğünü göstermektedir. Uygulayıcılar ve ebeveynler, yaralanmaları önlemenin bir yolu olarak, belirli mizaçlara sahip çocuklar arasında riskli oyun oynama cesaretini kırmamalıdır. Çünkü riskli oyun, sağlıklı ocuk gelişiminin önemli bir parçası olarak gösterilmiştir (Brussoni vd., 2012). Literatürdeki bu çelişkili sonuçlar dikkate alındığında bu konuyla ilgili daha fazla araştırma sonucuna ihtiyaç olduğu düşünülmektedir. Bu çalışmadaki ilişkinin de zayıf düzeyde olması beklendiķ bir sonuç olmamıştır. Araştırmanın rneklem sayısının kk olması bu araştırmanın sınırlılıklarından birisidir. Daha büyük örneklemlemlerle yapılacak çalışma sonuçlarına ihtiyaç vardır. Little (2010) ebeveynlerin çocukların riskli oyunlarını önlemek için nadiren müdahale ettikleri ve aktiviteyi güvenli bir Şekilde nasıl tamamlayacakları konusunda tavsiyelerde bulduklarını saptamıştır.

Bu çalışmada çocukların oyunlarında risk almalarına yönelik annelerin tolerans dzeyeleri çocuğun cinsiyetine göre değerlendirilmiş ve çocuğun cinsiyetinin risk alma toleransında farklılık oluşturmadığı saptanmıştır. Ryckman vd. (2017) de yaptıkları çalışmada cinsiyet faktörü ve riskli oyun davranışları arasında bir ilişki bulunmamıştır. Karaca ve Aral'ın (2020) alışmalarında da anne-babaların riskli oyun konusundaki görüşlerinde çocukların cinsiyetinin etkili olmadığı belirlenmiştir. Bu sonuç çalışmanın sonucunu destekler niteliktedir. Ancak Sandseter ve Kennair, (2011) yaptıkları çalışmada erkek çocuklarının kız çocuklarına göre oyunlarında daha yüksek düzeyde risk alma davranışları sergilediklerini saptamıştır.

Annelerin çocuklarının oyunda risk alma davranışlarına yönelik tolerans dzeyeleriyle çocuğun yaşı arasında anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir. Literatürde oyunda risk almaya yönelik okul öncesi yaş grubunda çocuklara ilişkin bir araştırma sonucuna rastlanmadığı için bir karşılaştırma yapmak zordur. Ancak çalışmaya katılan çocuklar aynı gelişim dönemi içerisinde oldukları ve benzer özellikleri gösterdiklerinden çocuğun yaşı annelerin riskli oyun davranışlarına yönelik tolerans dzeyelerinde farklılık oluşturmamış olabilir. Literatürde daha büyük çocukların daha kk olanlardan daha fazla risk aldıkları da gösterilmemiştir Morrengillo ve Lasenby-Lessard, (2007). Pozitif aktivite davranışları (rn. daha yüksek fiziksel aktivite /daha az hareketsiz davranış) bebeklikten önemlidir ancak kanıtlar kk çocukların (0-6 yaş arası) nispeten hareketsiz olduğunu göstermektedir (Hesketh, Lakshman ve Van Sluijs, 2017). Annelerin ocukların riskli oyun davranışlarına ilişkin tolerans dzeyelerinin çocuğun yaşına göre farklılık göstermemesi 3-6 yaş aralığındaki çocukların benzer aktivite davranışı göstermesinden de kaynaklanabilir.

Araştırmada annelerin çocuklarının oyunda risk alma davranışlarına yönelik tolerans dzeyeleriyle çocuğun kardeşe sahip olma ve doğum sırası arasında anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir. Literatürde risk lama eğiliminin doğum sırası değişkeni ile incelendiği çalışmalara rastlanırken, annelerin çocukların riskli oyunlarındaki tolerans dzeyelerinde doğum sırası değişkeninin etkili olup olmadığına ilişkin bir bulguya rastlanılmamıştır. Kişilik psikolojisinde doğum sırası değişkeni ilgi alanı olmuş ve kk kardeşlerin büyük kardeşlere göre daha dışa dönük, deneyime açık oldukları ve yüksek riskli faaliyetlerde bulunma olasılıklarının daha yüksek olduğu vurgulanmıştır. İlk doğan çocukların ise ebeveynlerinin isteklerine, değerlerine ve standartlarına daha sonra doğan kardeşlerine göre daha uygun olma eğiliminde oldukları belirtilmiştir (Healey ve Ellis, 2007). Lampi ve Nordblom (2010)'un yaptığı çalışma sonuçları ortanca doğanların diğerlerinden önemli lde daha az riskten kaçındıklarını göstermiştir. Lejarraga, Frey, Schnitzlein ve Hertwig (2019) yetişkinlerle yaptıkları çalışmalarında ise risk alma davranışlarında doğum

sırasının etkili olmadığını saptamışlardır. Çalışmanın bu bulgusuna göre çocukların doğum sırasından kaynaklanan özelliklerinin annelerin riskli oyun toleranslarında farklılık oluşturmadığı söylenebilir. Ayrıca annelerin çocukların riskli oyunlarına yönelik tolerans düzeylerinde annelerin riske karşı genel algı ve tutumları da etkili olabilir. Annenin riske karşı genel algısı çocuklarının hepsine benzer yaklaşımları sergilemesine neden olabilir. Çünkü bazı insanlar riski bir fırsat ve macera biçimi olarak görürken, diğerleri riski belirsizlik, güvensizlik ve gelecek üzerinde kontrol kaybı ile ilişkili olarak algılarlar (Tulloch ve Lupton, 2003). Risk korkusu, birçok ebeveyni çocuklarının günlük yaşamda çocuklar için önemli bir uğraş olan oyunda risk yaşamasına da izin vermekten alıkoymuştur (Brussoni, Olsen, Pike ve Sleet, 2012).

Araştırmanın önemli olan son bulgusu ise annelerin çocuklarının oyunda risk alma davranışlarına yönelik tolerans düzeylerinin, çocuğun açık havada geçirdiği süreye göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiğidir. Açık havada vakit geçirip oyun oynamak çocuklar için önemlidir ve çocukların her yönden gelişip sağlıklı büyümesine olanak sağlar (Wilson, 2008). Bu oyunlar çocukların duyu organlarını kullanmalarını sağlayarak özlerini ve çevreyi tanımaları yönünde onlara katkı sağlar (Ouvry, 2005; White, 2008). Bütün bu faydaları hiçe sayıp çocukların risk almasına engel olduğunda, olası bir risk ve bilinmezlik içeren hususlarda önlerine ket vurulan çocuklar ne yapacağını bilememekte ve bu tip durumlara adaptasyon sağlamaları risk alma konusunda engellenmeyen çocuklara nazaran daha zor olmaktadır (Morrongiello ve Dawber, 2000; Ongar, 2010). Son yıllarda açık hava oyunlarına yönelik seçim yapmakta bir düşüş olduğundan pek çok gelişim alanına katkısı olan riskli oyunların oynanma ihtimali de düşmektedir (Clements, 2004). Doğayla vakit geçirmesine fırsat tanınmayan çocuklar, doğayı kendilerine biat eden, sömürüye ve her türlü kullanım şekline uygun alanlar olarak algılayabilirler. Ayrıca unutmayalım ki doğa insansız olabilir ama insan doğasız olamaz. Açık havada oynanan oyunlar sayesinde dünyaya yönelik bilgi toplama ve bunları deneyimleme fırsatı, dikkat toplama duygularını dengeleme; otonomi, fen, matematik gibi alanların gelişmesine sebep olduğundan akademik gelişimde de çocukların daha başarılı olmasına neden olabilmektedir (Wilson, 2008). Açık hava oyunları sayesinde grup içerisinde nasıl davranacağıyla ilgili becerilerin gelişmesiyle grup içerisinde çalışma becerileri artar, problem çözme, uzlaşma, sorumluluk alma gibi davranışlarda artış görülür (Burdette ve Whitaker, 2005). Özellikle araştırmalar, riskli oyunun içerdiği güçlü fiziksel aktivitelerin daha çok açık havada gerçekleştiğini ifade etmekte ve riskli oyunu tipik olarak açık havada oynanan oyun olarak görmektedirler (Kleppe, Melhuish ve Sandseter, 2017). Çocukların fiziksel aktivite davranışlarını olumlu yönde etkilediği düşünülen parklar ve halka açık alanlar gibi daha geniş çevresel kaynakların kullanılması, ebeveynlerin ve çocukların aktif olarak etkileşime girmesine de yardımcı olabilir. Bu özellikle aileler içindeki aktiviteyi artırmak için faydalı olabilir (Hesketh, Lakshman ve Van Sluijs, 2017). Açık hava oyun alanları çocukların kendilerine meydan okumaları, risk almaları, eğlence ve macera yaşamaları için tasarlanmıştır. Yetişkinler tarafından tehlikeli bir yer olarak görülmemesi gereken ortamlardır (Little, Wyver ve Gibson, 2011).

Sonuç olarak bu çalışmada annelerin çocuklarının oyunda risk alma davranışlarına yönelik tolerans düzeyleri ile çocuğun mizaçla ilgili aktiflik boyutunun anlamlı bir ilişkisinin olduğu bulunmuştur. Çocuğun motor aktivite düzeyi ve hareketliliği arttıkça annelerin oyunda risk almalarına yönelik tolerans düzeyi de artmaktadır. Çocukların açık havada oyun oynama sıklığı, annelerin oyunda risk alma tolerans düzeylerini etkileyen bir değişken olarak bulunmuştur. Bununla birlikte bu çalışma grubunda, çocukların cinsiyeti, yaşı, kardeş durumu ve doğum sırası değişkenlerinin, annelerin çocuklarının oyunda risk alma davranışlarına yönelik tolerans düzeylerinde farklılık oluşturmaması da oldukça dikkat çekici sonuçlardır.

Ailelerin riskli oyuna yönelik risk-fayda değerlendirme yaparken olumlu yaklaşması, destekleyici tutum sergilemesi önemlidir. Ebeveynler riskli oyunun daha fazla deneyimlendiği açık hava oyun ortamlarında çocuklarının daha fazla vakit geçirmesini sağlamalıdır. Özellikle günümüz modern toplumlarında anne babaların koruyucu ebeveynlik uygulamalarının yaygınlığı dikkate alındığında, çocuk gelişimcilerin ve erken çocukluk eğitimcilerinin çocukların riskli oyun davranışlarının gelişimsel önemine yönelik bilgi ve farkındalık çalışmaları yapmaları önemlidir. Helikopter ebeveynlik olarak da bilinen koruyucu ebeveynlik uygulamaları anne babaların çocuğun hayatını aşırı programlama ve kontrol etme davranışlarını içerdiği gibi ayrıca çocuklarına zarar gelmemesi için hep yakınında tutma eğiliminde olmalarına neden olur. Bu nedenle okullarda çocuk gelişimci ve okul öncesi öğretmenleri ailelerin de dahil olduğu piknik, yarışmalar, doğa yürüyüşleri, orman gezileri gibi açık hava etkinlikleri düzenleyerek, çocukların riskli oyun davranışlarını gözlemlene ve uygun yaklaşımları sergileme konusunda aileler için uygun fırsatlar oluşturabilirler. Ayrıca yerel yönetimlerin çocukların uzun vakitler geçirdiği park alanlarında keşfetme duygusunu yaşayabilecekleri, bedenlerini aktif olarak kullanabilecekleri, çevreyi araştırabilecekleri daha çok doğal oyun ortamları sağlanması önemlidir. Çünkü çocuk oyun alanları, çocuk gelişimini

desteklemekten çok yaralanmayı ortadan kaldıracak şekilde tasarlanmaktadır. Oyun alanlarının pedagojik açıdan uygun olacak şekilde tasarlanmasında da çocuk gelişim alanındaki profesyonellerin görüşlerinin dikkate alınması gereklidir. Bu çalışmada annelerin çocuklarının riskli oyun davranışlarına yönelik tolerans düzeyleri çocuğa ilişkin değişkenlerle incelenmiştir. Ebeveynlerin çocukların riskli oyunlarına yönelik tolerans düzeyleri daha büyük örneklem gruplarında çocuğa ilişkin faktörle incelenebilir. Çünkü yerli literatürde çocuğun yaşı, cinsiyeti, kardeş durumu gibi çocuğa ait faktörlerin ebeveynlerin riskli oyunlardaki tolerans düzeylerine etkisini belirleyecek daha fazla araştırma sonucuna ihtiyaç olduğu düşünülmektedir. Bununla birlikte sonraki çalışmalarda ebeveynlerin riskli oyun davranışlarına yönelik tolerans düzeylerini arttıracak bir eğitim programı hazırlanarak bu eğitimin etkililiğinin ölçüldüğü deneysel bir araştırma yapılabilir. Farklı gelişim dönemindeki çocukların riskli oyun davranışlarının karşılaştırıldığı çalışmalar da alan yazına katkı sağlayabilir. Ayrıca yapılacak çalışmaların, babaların da riskli oyun davranışlarıyla ilgili tutumunu araştırmak üzere genişletilmesi literatürde sayıca az olan baba-çocuk araştırmalarına önemli katkılar sunabilir.

Etik Beyan

“Okul Öncesi Çocuğa Sahip Annelerin Oyunda Risk Alma Toleranslarının Çocuğun Mizacı ve Çocuğa Ait Değişkenler Bağlamında İncelenmesi” başlıklı çalışmanın yazım sürecinde bilimsel kurallara, etik ve alıntı kurallarına uyulmuş; toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmamış ve bu çalışma herhangi başka bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiştir. Gerekli olan etik kurul izinleri Karabük Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu’nun 01/04/2022 tarih ve e 2022/03-36 sayılı kararı ile alınmıştır.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı

Birinci yazarın katkı oranı % 40; ikinci, üçüncü ve dördüncü yazar katkı oranı % 20’dir.

Çatışma Beyanı

Çalışmada herhangi bir potansiyel çıkar çatışması söz konusu değildir.

Kaynakça

- Ball, D. J. (2002). Playgrounds-risks, benefits and choices. HSE Books
- Bayar, N. ve Sayıl, M. (2005). Brief report: Risk-taking behaviors in a non-western urban adolescent sample. *Journal of adolescence*, 28(5), 671-676.
- Brussoni, M., Olsen, L. L., Pike, I. ve Sleet, D. A. (2012). Risky play and children’s safety: Balancing priorities for optimal child development. *International journal of environmental research and public health*, 9(9), 3134-3148.
- Brussoni, M., Brunelle, S., Pike, I., Sandseter, E. B. H., Herrington, S., Turner, H., ... ve Ball, D. J. (2015). Can child injury prevention include healthy risk promotion?. *Injury prevention*, 21(5), 344-347.
- Bundy, A.C., Lockett, T., Tranter, P.J., Naughton, G.A., Wyver, S.R., Ragen, J. ve Spies, G. (2009). The risk is that there is ‘no risk’: a simple, innovative intervention to increase children’s activity levels. *International Journal of Early Years Education*, 17(1), 33-45.
- Burdette, H. L. ve Whitaker, R. C. (2005). A national study of neighborhood safety, outdoor play, television viewing, and obesity in preschool children. *Pediatrics*, 116(3), 657-662.
- Büyüköztürk Ş., Çakmak-Kılıç E., Akgün-Erkan Ö., Karadeniz Ş. ve Demirel F. (2020), *Bilimsel Araştırma Yöntemleri, Nicel Araştırmalar* (s.244-245), Ankara: Pegem Akademi.
- Carver, A., Timperio, A. ve Crawford, D. (2008). Playing it safe: The influence of neighbourhood safety on children's physical activity—A review. *Health & place*, 14(2), 217-227.
- Cevher Kalburan, N. (2014). Erken Çocukluk Döneminde Riskli Oyun. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 22 (3), 943-960.
- Christensen, L.B., Johnson, R.B. ve Turner, L.A. (2015). Araştırma Yöntemleri Desen ve Analiz. (A. Aypay, Çeviri Editörü). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Clements, R. (2004). An investigation of the status of outdoor play. *Contemporary Issues in Early Childhood*, 5(1), 68–80. doi:10.2304/ciec.2004.5.1.10
- Gill, T. (2007). No fear. Growing up in a risk averse society. London: *Calouste Gulbenkian Foundation*, 1-96.
- Harper, N. J. ve Obee, P. (2020). Articulating outdoor risky play in early childhood education: voices of forest and nature school practitioners. *Journal of Adventure Education and Outdoor Learning*, 21(2), 184-194.
- Hawi, N. S. ve Rupert, M. S. (2015). Impact of e-Discipline on children's screen time. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 18(6), 337-342.
- Healey, M. D. ve Ellis, B. J. (2007). Birth order, conscientiousness, and openness to experience: Tests of the family-niche model of personality using a within-family methodology. *Evolution and Human Behavior*, 28(1), 55-59.

- Hesketh, K. R., Lakshman, R. ve Van Sluijs, E. M. (2017). Barriers and facilitators to young children's physical activity and sedentary behaviour: a systematic review and synthesis of qualitative literature. *Obesity Reviews*, 18(9), 987-1017.
- Karaca, N. H. ve Uzun H. (2020). Okul öncesi öğretmenleri için erken çocukluk riskli oyun değerlendirme aracı- öğretmen formunun geliştirilmesi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 30(2), 247-258.
- Karaca, N. H. ve Aral, N. (2020). Anne Babaların Çocukların Oynadıkları Riskli Oyunla İlgili Görüşlerini Etkileyen Etmenlerin İncelenmesi. *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi*, 5(2), 72-86.
- Kleppe, R., Melhuish, E. ve Sandseter, E. B. H. (2017). Identifying and characterizing risky play in the age one-to-three years. *European Early Childhood Education Research Journal*, 25(3), 370-385.
- Lavrysen, A., Bertrands, E., Leyssen, L., Smets, L., Vanderspikken, A. ve De Graef, P. (2017). Risky-play at school. Facilitating risk perception and competence in young children. *European Early Childhood Education Research Journal*, 25(1), 89-105. <https://doi.org/10.1080/1350293X.2015.1102412>
- Lejarraga, T., Frey, R., Schnitzlein, D. D. ve Hertwig, R. (2019). No effect of birth order on adult risk taking. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 116(13), 6019-6024.
- Lin, W., Wu, J., Wu, Y. ve He, H. (2022). Development of Teacher Rating Scale of Risky Play for 3-to 6-year-old pre-schoolers in Anji play kindergartens of east China. *International journal of environmental research and public health*, 19(5), 2959.
- Little, H., Wyver, S. ve Gibson, F. (2011). The influence of play context and adult attitudes on young children's physical risk-taking during outdoor play. *European Early Childhood Education Research Journal*, 19(1), 113-131.
- Little, H. (2010). Relationship between parents' beliefs and their responses to children's risk-taking behaviour during outdoor play. *Journal of Early Childhood Research*, 8(3), 315-330.
- Little, H. ve Wyver, S. (2008). Outdoor play: Does avoiding the risks reduce the benefits?. *Australian Journal of Early Childhood*, 33(2), 33-40.
- Morali, D. İ. (2019). *Anaokullarında sunulan riskli oyun fırsatlarının fiziksel özellikler ve yetişkin yaklaşımları bağlamında incelenmesi* (Master's thesis, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü).
- Morrongiello, B. A. (2004). Do children's intentions to risk take relate to actual risk taking?. *Injury Prevention*, 10(1), 62-64.
- Morrongiello, B. A., Corbett, M., McCourt, M. ve Johnston, N. (2006). Understanding unintentional injury risk in young children II. The contribution of caregiver supervision, child attributes, and parent attributes. *Journal of pediatric psychology*, 31(6), 540-551.
- Morrongiello, B. A. ve Dawber, T. (1999). Parental influences on toddlers' injury-risk behaviors: Are sons and daughters socialized differently?. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 20(2), 227-251.
- Morrongiello, B.A. ve Dawber, T. (2000). Mothers' responses to sons and daughters engaging in injury- risk behaviors on a playground: Implications for sex differences in injury rates. *Journal of Experimental Child Psychology*, 76, 89-103.
- Morrongiello, B. A. ve Dawber, T. (2004a). Identifying Factors that Relate to Children's Risk-Taking Decisions. *Canadian Journal of Behavioural Science/Revue canadienne des sciences du comportement*, 36(4), 255.
- Morrongiello, B. A. ve Dawber, T. (2004b). Social and cognitive influences on school-age children's risk-taking decisions. *Can J Behav Sci*, 36, 255-66.
- Morrongiello, B. A. ve Hogg, K. (2004). Mothers' reactions to children misbehaving in ways that can lead to injury: Implications for gender differences in children's risk taking and injuries. *Sex Roles*, 50(1), 103-118.
- Morrongiello, B. A. ve Lasenby-Lessard, J. (2007). Psychological determinants of risk taking by children: an integrative model and implications for interventions. *Injury prevention*, 13(1), 20-25.
- Morrongiello, B. A. ve Rennie, H. (1998). Why do boys engage in more risk taking than girls? The role of attributions, beliefs, and risk appraisals. *Journal of Pediatric Psychology*, 23(1), 33-43.
- Morrongiello, B. A., Sandomierski, M. ve Valla, J. (2010). Early identification of children at risk of unintentional injury: a sensation seeking scale for children 2-5 years of age. *Accident Analysis & Prevention*, 42(4), 1332-1337.
- Nixon, H. L. (1981). Birth Order and Preferences for Risky Sport Among College Students. *Journal of Sport Behavior*, 4(1), 13.
- Noonan, R. J., Boddy, L. M., Fairclough, S. J. ve Knowles, Z. R. (2016). Write, draw, show, and tell: a child-centred dual methodology to explore perceptions of out-of-school physical activity. *BMC public health*, 16(1), 1-19.
- Ouvry, M. (2003). Exercising muscles and minds: Outdoor play and the early years curriculum. London: National Children's Bureau.
- Potts, R. ve Swisher, L. (1998). Effects of televised safety models on children's risk taking and hazard identification. *Journal of Pediatric Psychology*, 23(3), 157-163.
- Ryckman, K., Richmond, S. A., Anderson, L. N., Birken, C. S., Parkin, P. C., Macarthur, C. ve Howard, A. W. (2017). Temperament and fracture in preschool-aged children. *Paediatrics & Child Health*, 22(4), 195-198.
- Sandseter, E.B.H. (2007). Categorising Risky Play-How Can We Identify Risk Taking In Children's Play? *European Early Childhood Education Research Journal*, 15(2), 237-252. <https://doi.org/10.1080/13502930701321733>
- Sandseter, E. B. H. (2009). Risky play and risk management in Norwegian preschools-A qualitative observational study. *Safety Science Monitor*, 13(1), 2.
- Sandseter, E. B. H. (2010). Scaryfunny: A qualitative study of risky play among preschool children. PhD avhandling, NTNU, Trondheim.

- Sandseter, E. B. H. ve Kennair, L. E. O. (2011). Children's risky play from an evolutionary perspective: The anti-phobic effects of thrilling experiences. *Evolutionary psychology*, 9(2), 147470491100900212.
- Sleddens, E. F., Gubbels, J. S., Kremers, S. P., van der Plas, E. ve Thijs, C. (2017). Bidirectional associations between activity-related parenting practices, and child physical activity, sedentary screen-based behavior and body mass index: a longitudinal analysis. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*, 14(1), 1-9.
- Tulloch, J. ve Lupton, D. (2003). Risk and everyday life. London: SAGE Publications.
- Uludağlı, N. P. ve Sayıl, M. (2009). Orta ve ileri ergenlik döneminde risk alma davranışı: Ebeveyn ve akranların rolü. *Türk Psikoloji Yazıları*, 12, 14-24
- Ünüvar, P. ve Kanyılmaz, E. S. (2017). 5-6 yaş çocukları için riskli oyuna izin verme ölçeğinin geliştirilmesi-developing risky game allowance scale for 4-6 years children. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(22), 510-523.
- White, J. (2008). Playing and learning outdoors: making provision for high-quality experiences in the outdoor environment. New York: Routledge.
- Wilson, R. (2008). Nature and young children: Encouraging creative play and learning in natural environments. New York: Routledge.
- Zheng, P., Ju, L., Ma, X. ve Lou, Y. (2014). Psychological-behavioral characteristics and fractures in children are closely related. *Journal of Pediatric Orthopaedics B*, 23(6), 560-565.

EXTENDED ABSTRACT

Taking risks is a natural part of children's play. To develop, adapt and survive, it is necessary to take risks to a certain extent (Morrongiello, & Lasenby-Lessard, 2007, p. 23). Risky play, on the other hand, is not a game that children play, but a natural quality of their play, as well as providing children with a way to protect themselves, gain new experiences, learn about themselves, test their limits, and learn about harm and risk (Lavrysen, Bertrands, Leyssen, Smets, & Vanderspikken) and De Graef, 2017, p. 5). Lakes, streams, quarries, etc. fighting games, and wrestling, etc. engage in risky game behaviors in games (Cevher-Kalburan, 2014, p. 7; Little & Wyver, 2008, p. 1). Since risk-taking behaviors in play are related to real-life risk-taking behaviors, it has an important place in supporting children's development (Morrongillo, 2004, p. 2). Risky games positively contribute to the child's physical, motor, cognitive, social and emotional development (Brussoni et al., 2015, p. 1). Risky games, which include activities related to height and speed, provide opportunities for the child to learn and explore his environment while supporting physical (muscle strength, endurance, etc.) and motor skills. Another function of risky games is to develop social skills such as reading social cues and leadership by supporting the child's relationships with peers and physical and motor stimulation (Brussoni et al., 2015, p. 1). An experimental study by Bundy et al. (2009, p. 4). In the study, it was determined that increasing the risk in playgrounds contributes to the children's social abilities. Thanks to risky games, children can take and manage risks in more appropriate environments without facing more significant risks and develop characteristic features such as self-confidence and endurance (Gill, 2007, p. 18). Risky games support the discovery of materials and ideas in cognitive development, problem-solving skills, decision-making, risk perception and management skills to prevent injuries. It also contributes to the field of motor development by supporting spatial perception, balance, coordination, flexibility, power, and reaction speed (Sandseter, 2010, p. 5). Considering the literature, it is seen how important it is to support risky play behaviors early on for the child's development. However, it is noteworthy that the number of domestic studies on the subject is insufficient. It has been observed that most studies conducted are on risk-taking behaviors in adolescence. This research was carried out to examine the risk-taking tolerance levels of the mothers in terms of the child's variables. It is thought that the study's results will increase parents' awareness about the importance of risk-taking behavior that should be supported in children starting from preschool. However, it is anticipated that this research will contribute to the literature by increasing the knowledge and awareness of researchers and practitioners working in the preschool field. In this study, 150 mothers with children in the 3-6 age group were reached using Google forms with a convenient sampling method. However, the data of 4 mothers were excluded from the study because the questionnaires were not filled in completely. A total of 146 mothers were included in the study. The convenient sampling method is the sampling conducted on volunteers who are easy to reach (Christensen et al., 2015), (p...) In addition, since it was aimed to examine the mothers' tolerance for taking risks in play in terms of the child's variables, the relational survey model, one of the general survey models, was used as the data collection tool in the study. The personal information form put forward by "The Risk-Taking Tolerance in Play Scale (ORAT)" prepared by Hill and Bundy and adapted by Yılmaz Uysal and Çığ (2022) in 2012 was used. The second scale was developed by Özyürek, Gözün Kahraman and Pekdoğan (2020). "Temperament Scale for Children" was used. The data gathered in this study were analyzed by entering a statistical program in a

computer environment. It was determined that the ORAT and MCQ scale analysis values did not show a normal distribution because they did not meet these values. For this reason, non-parametric analyzes are included. Non-parametric tests, Mann Whitney-U (MWU), Kruskal Wallis H (KWH) Test and Spearman-Brown Correlation coefficient, were used in the data analysis. This study was conducted to examine the relationship between the child risk-taking behaviors of families with preschool children and children's essential temperament characteristics while examining the effects of different variables related to the child on risk-taking tolerance in play. One of the study's first and most important results is that as children's activity level increases, mothers' tolerance level to take risks in games increases. Studies examining the relationship between risk-taking behaviors and temperament in the play show different results. For example, the result of Zeitung et al.'s (2014) study supports the result of this research. However, Ryckman et al. (2017) did not find a relationship between temperament and fracture risk in preschool-aged children, although he thought it was related in his research. Morrengillo et al. (2006) show that activity level, an aspect of temperament, increases the risk of injury in children. The last important finding of the study is that the mothers' tolerance levels towards their children's risk-taking behaviors in play differ significantly according to the time the child spends outdoors. Spending time in the open air and playing games is essential for children and allows children to develop and grow healthy in every way (Wilson, 2008). When children are prevented from taking risks by ignoring all these benefits, children who are prevented from taking risks uncertainties do not know what to do, and it is more difficult for them to adapt to such situations than children who are not prevented from taking risks (Dawber & Morrongiello, 2000; Ongar, 2010).). Since there has been a decrease in the choice of outdoor games in recent years, the probability of playing risky games that contribute too many development areas is also decreasing (Clements, 2004). Families must have a positive approach and a supportive attitude when evaluating the risk-benefit of a risky play. In addition, parents need to provide more opportunities for children to spend time in outdoor play environments.